

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Nc/3/2023
Identifikačné číslo spisu:	2023200129
Dátum vydania rozhodnutia:	13.07.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Bajánková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:2023200129.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti o maloletú G. M., narodenú XX. X. XXXX, C., Z. XXX/XX, zastúpenú kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, Vázovova 7/A, dieťa matky Z. E. M., narodenej XX. H. XXXX, C., Z. XXX/XX, zastúpenej advokátskou kanceláriou JUDr. Soňa Tóthová, advokátska kancelária, s.r.o., Bratislava, Šafárikovo námestie 2, IČO: 55 358 322, a otca A. S. M., narodeného XX. A. XXXX, C., Z. XXX/XX, právne zastúpeného advokátskou kanceláriou Advokátska kancelária Chabadová, s. r. o., Bratislava, Pri starej prachárni 13, IČO: 36 866 733, vedenej na bývalom Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 59P/138/2021, o určenie výživného na maloleté dieťa na čas do rozvodu, o návrhu matky na vylúčenie sudcov Krajského súdu v Trnave Mgr. Fedora Benku, JUDr. Silvie Hýbelovej a Mgr. Kataríny Arnouldovej z prejednávania a rozhodovania právnej veci vedenej pod sp. zn. 11CoP/51/2023, takto

rozhodol:

Sudcovia Krajského súdu v Trnave Mgr. Fedor Benka, JUDr. Silvia Hýbelová, Mgr. Katarína Arnouldová n i e s ú vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí v konaní vedenom na Krajskom súde v Trnave pod sp. zn. 11CoP/51/2023 (vec bývalého Okresného súdu Bratislava II sp. zn. 59P/138/2021).

Odôvodnenie

1. V konaní vedenom na Krajskom súde v Trnave (ďalej aj „krajský súd“) pod sp. zn. 11CoP/51/2023 (toho času je spis na Najvyššom súde SR sp. zn. 4Ndc/12/2023 z dôvodu nesúhlasu Krajského súdu v Trnave s postúpením vecí) si matka maloletej uplatnila námietku zaujatosti voči sudcom senátu 11CoP (Mgr. Fedor Benka, JUDr. Silvia Hýbelová, Mgr. Katarína Arnouldová), ktorému bola vec v zmysle rozvrhu práce pridelená, ako aj ďalším sudcom Krajského súdu v Trnave.

Podanie zo dňa 23. júna 2023 odovzdané na poštovú prepravu dňa 26. júna 2023 matka označila ako námietku zaujatosti sudcov Krajského súdu v Trnave, žiadosť o vylúčenie sudcov Krajského súdu a žiadosť o prikázanie vecí inému súdu tej istej inštancie.

Upovedomením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 11CoP/87/2023 zo dňa 05. júna 2023 bolo matke maloletej prostredníctvom jej právnej zástupkyne dňa 20. júna 2023 oznámené, že právna vec starostlivosti súdu o maloletú G. M., narodenú dňa XX. X. XXXX, vedená na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 11CoP/87/2023, bola postúpená Krajskému súdu v Trnave ako súdu funkčne a

kauzálné príslušnému podľa § 3 ods. 5 písm. b) CMP. Po postúpení veci na Krajský súd v Trnave je predmetná právna vec vedená pod sp. zn. 11CoP/51/2023.

Matka svoje podanie odôvodnila tým, že otec maloletej a účastník konania 11CoP/51/2023 je sudcom Krajského súdu v Trnave a kolegom všetkých sudcov Krajského súdu v Trnave, vrátane tých, ktorí majú predmetnú právnu vec prejednávať a rozhodnúť. Súčasne kolegyňou sudcov Krajského súdu v Trnave je aj súčasná partnerka A. S. M., Z. Q. Z., ktorých mimomanželský vzťah je dôvodom rozvratu manželstva Z. E. M. a A. S. M..

Niet teda pochybností o možnosti vytvorenia si blízkeho priateľského vzťahu s kolegom, resp. kolegyňou, ktorý vybočuje z rámca profesionality a bežnej formálnej kolegiality.

Uvedené kolegiálne vzťahy, no najmä kolegiálny vzťah A. S. M. so sudcami Krajského súdu v Trnave samé o sebe majú povahu dôvodov vylučujúcich sudcov Krajského súdu v Trnave z prejednávania a rozhodovania veci.

Na strane matky existuje dôvodná pochybnosť o tom, že sudcovia Krajského súdu v Trnave budú schopní nezaujato a spravodlivo rozhodovať o právnej veci, ktorej účastníkom je ich kolega A. S. M.. Naopak, na jej strane je dôvodná a opodstatnená obava, že títo budú v konaní zvýhodňovať A. S. M. a znevýhodňovať matku maloletej.

Matka maloletej pri týchto tvrdeniach vychádza aj z vlastnej skúsenosti z priebehu prvoinštančného konania, keďže zo strany zákonnej sudkyne dochádzalo k sústavnému zvýhodňovaniu A. S. M. ako sudcu - kolegu zo strany zákonnej sudkyne, a to sa nejednalo o priamych kolegov.

Matka poukázala na nezávislosť ako základnú podmienku nestrannosti súdneho konania. Nestrannosť sudcu sa často prekrýva s nezávislosťou sudcu, a práve preto sa uplatňuje tzv. teória zdania, podľa ktorej nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký javiť aj v očiach verejnosti a účastníkov súdneho konania.

Matka vzniesla námietku zaujatosti voči celému senátu 11CoP - teda Mgr. Fedorovi Benkovi, JUDr. Silvii Hýbelovej a Mgr. Kataríne Arnouldovej.

Súčasne podala aj návrh na vylúčenie všetkých sudcov Krajského súdu v Trnave, vrátane členov senátu 11CoP z prejednávania a rozhodovania právnej veci starostlivosti súdu o mal. G. M., vedenej pod sp. zn. 11CoP/51/2023 a požiadala o prikázanie veci inému súdu toho istého stupňa.

2. K námietke zaujatosti sa vyjadril otec maloletej, ktorý ju považoval len za ďalší prejav zlomyseľnosti matky. Uviedol, že za situácie, keď sám Krajský súd v Trnave tvrdí, že vo veci nemôže rozhodnúť, niet rozumného dôvodu podávať námietku vylúčenia všetkých jeho sudcov. Poukázal na oneskorenosť podanej námietky, ako aj na nedostatok jej vecnosti. Podanie matky považuje otec maloletej za nedôvodné a nie je dôvod ani na postup podľa § 55 CSP, teda na to, aby Najvyšší súd SR ako nadriadený požiadal o vyjadrenie ostatných sudcov Krajského súdu v Trnave.

3. Súčasťou spisového materiálu k podanej námietke zaujatosti boli aj vyjadrenia sudcov - členov senátu 11CoP.

Predseda senátu a sudca spravodajca Mgr. Fedor Benka sa vyjadril, že otec maloletej A. S. M. je jeho kolegom, s ktorým sa denne stretáva na pracovisku, tykajú si, sú v kamarátskom vzťahu, pričom spolu komunikujú nielen o pracovných veciach. Mimo pracoviska sa nestretávajú. V predmetnej veci sa osobne cíti byť nezaujatým, k veci pristupuje nestranne. Napriek nestrannému prístupu však môžu byť v očiach matky maloletej pochybnosti o jeho nezaujatosti, rovnako aj nezaujatosti ďalších sudcov krajského súdu vzhľadom na skutočnosť, že otec dieťaťa je sudcom krajského súdu.

JUDr. Silvia Hýbelová sa vyjadrila, že v predmetnej veci sa osobne cíti byť nezaujatá. Rovnako uviedla, že otec maloletej A. S. M. je jej kolegom, s ktorým sa stretáva na pracovisku, tykajú si, sú v kolegiálnom vzťahu, mimo pracoviska sa nestretávajú. Napriek nestrannému prístupu k veci však môžu vzniknúť u matky pochybnosti o jej nezaujatosti i nezaujatosti ďalších sudcov, keďže otec maloletej je sudcom Krajského súdu v Trnave.

Mgr. Katarína Arnouldová uviedla, že A. S. M. je jej kolegom, s ktorým sa denne stretáva na pracovisku, tykajú si, sú v kolegiálnom vzťahu, pričom komunikujú len o pracovných veciach a mimo pracoviska sa nestretávajú, vníma ho len ako kolegu. V predmetnej veci sa síce osobne necíti byť zaujatá a k veci pristupuje nestranne, avšak vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti aj napriek nestrannému prístupu môžu byť zo strany matky maloletej pochybnosti o jej nezaujatosti.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Trnave (§ 54 ods. 2 Civilného sporového poriadku) preskúmal vec a posúdil opodstatnenosť námietky zaujatosti z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci v zmysle § 49 ods. 1 Civilného sporového poriadku a dospel k záveru, že námietka zaujatosti nebola podaná dôvodne.

5. Podľa § 49 ods. 1 Civilného sporového poriadku sudca je vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti.

6. Podľa § 52 ods. 1 Civilného sporového poriadku strana má právo z dôvodov uvedených v § 49 uplatniť námietku zaujatosti.

7. Podľa § 52 ods. 2 Civilného sporového poriadku v námietke zaujatosti musí byť okrem všeobecných náležitostí podania uvedené, proti komu smeruje, dôvod, pre ktorý má byť sudca vylúčený, kedy sa strana uplatňujúca si námietku o dôvode vylúčenia dozvedela a dôkazy na preukázanie svojho tvrdenia, ktorých povaha to pripúšťa, okrem tých, ktoré nemôže bez svojej viny pripojiť. Na podanie, ktoré nespĺňa náležitosti podľa prvej vety, súd neprihliada; v tomto prípade sa vec nadriadenému súdu nepredkladá. Ustanovenia o odstraňovaní väd podania sa nepoužívajú.

8. Účelom právnej úpravy vyjadrenej v citovanom § 49 ods. 1 CSP je prispieť k nestrannému prejednaní sporu (veci), k nezaujatému prístupu súdu k stranám sporu (účastníkom), k ich zástupcom alebo k osobám zúčastneným na konaní a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá právna úprava skutočností, ktoré sú z hľadiska vylúčenia sudcu/sudcov z prejednávania a rozhodovania sporu (veci) považované za právne relevantné. Je nimi existencia určitého právne významného vzťahu sudcu, a to: a/ k sporu (veci), v rámci ktorého by bol daný konkrétny záujem sudcu na určitom spôsobe skončenia sporu alebo konania, b/ k stranám sporu (účastníkom konania), ktorý by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim, c/ k zástupcom strán sporu (účastníkov konania), ktorý by bol založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod b/, alebo d/ k osobám zúčastneným na konaní.

9. Citované zákonné ustanovenie predpokladá taký vzťah vlastného záujmu sudcu na prejednanom spore (veci) alebo taký jeho osobný vzťah k stranám sporu (účastníkom konania), k ich zástupcom alebo k osobám zúčastneným na konaní, ktorý by pri všetkej možnej snahe o správnosť rozhodnutia ovplyvnil jeho objektívny pohľad na spor a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

10. Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania buď na základe oznámenia sudcu (§ 50 CSP) alebo na návrh strany (§ 52 CSP). Obsahom práva na prejednanie sporu pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania sporu pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie sporu nestranným súdom je len povinnosť prejsť každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03). Vzhľadom na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 49 až § 58 CSP predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky), možno sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania sporu skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo. Pri posudzovaní dôvodov namietanej nezaujatosti treba mať na zreteli nielen právnu úpravu danú ustanoveniami CSP, ale tiež judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky a napokon aj závery, ku ktorým dospela doterajšia rozhodovacia prax najvyššieho súdu.

11. ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je

potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty neustrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka neustrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k stranám sporu, prípadne k ich zástupcom. Pri subjektívnej neustrannosti sa vychádza z prezumpcie neustrannosti dovtedy, kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej neustrannosti vyžaduje judikatúra ESĽP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúci nie je subjektívny aspekt, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o neustrannosti sudcu. Uplatňuje sa tu tzv. teória zdania nezaujatosti (pozri tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná). Nestačí, že sudca je subjektívne neustranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt neustrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávaniu sporu, stranám, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o (ne)zaujatosti zákonného sudcu je, či obava strany sporu je objektívne oprávnená. Relevantnou je len taká obava z nedostatku neustrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach.

12. V danom prípade namietala matka maloletej zaujatosť celého senátu 11CoP Krajského súdu v Trnave z dôvodu existencie kolegiálnych vzťahov členov senátu k otcovi maloletej, ktorý je tiež sudcom Krajského súdu v Trnave. Poukázala na skutočnosť, že kolegyňou sudcov Krajského súdu v Trnave je aj súčasná partnerka A. S. M., Z. Q. Z., ktorých mimomanželský vzťah je dôvodom rozvratu manželstva Z. E. M. a A. S. M. Z toho dôvodu teda niet pochybností o možnosti vytvorenia si blízkeho priateľského vzťahu s kolegom, resp. kolegyňou, ktorý vybočuje z rámca profesionality a bežnej formálnej kolegiality.

13. Dovolací súd v tejto súvislosti poukazuje na skutočnosť, že rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava strany je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok neustrannosti súdu (Pullar v. Spojené kráľovstvo), teda, či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku neustrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu neustrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na neustrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu neustranného. Potrebné je brať zreteľ na skutočnosť, že spoločenské vzťahy v najširšom slova zmysle sú vzťahmi vzájomného pôsobenia, kontaktu a interakcie medzi členmi spoločnosti; preto závažnosť, ktorá by založila pochybnosť o nezaujatosti zákonného sudcu (znamenala dôvod pre jeho vylúčenie z prerokúvania a rozhodovania veci), môže aj pri zohľadnení tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre ESĽP nastať iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k danej veci, stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať sine ira et studio, teda nezávisle a neustranne (por. napr. I. ÚS 332/08).

14. Dôvodom vylúčenia sudcu je predovšetkým skutočnosť, že strana je mu osobou blízkou (§ 116 OZ), ďalej tiež jeho priateľský alebo nepriateľský vzťah k strane. Ide vždy o osobný vzťah sudcu takej intenzity, ktorý je spôsobilý vyvolať pochybnosti o jeho nezaujatosti. Vzťahom priateľským sa vo všeobecnosti chápe hlboký (až emocionálny) vzťah založený na dôvere, úprimnosti, družnosti, prívetivosti, vzájomnej pomoci, tolerancii, porozumení, ale aj účasti na spoločnom duševnom i duchovnom živote a pod. Preto je dôležité odlišovať priateľstvo od iných medziľudských vzťahov. Vzťah k spoločnej záujmovej činnosti ani príslušnosť k nej samo osebe neprezrádzajú existenciu vzťahu, ktorý by svojou intenzitou bolo možné bez ďalšieho označiť za vzťah priateľský. Iba skutočnosť, že sudca stranu pozná, pretože je jeho susedom alebo kolegom, pomer, pre ktorý by bol sudca vylúčený, nezakladá (Števíček, M., Ficová, S., Baricová J., Mesiarkinová S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol., Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. Beck, 2022, s. 237 a 239).

15. Najvyšší súd už opakovane vyslovil názor, že vzájomné vzťahy medzi sudcami sú založené na profesionalite a kolegiálnosti. Ak kvalitatívne znaky ich vzťahov neprekročia hranicu profesionálnosti a

kolegiálnosti, nemožno mať bez ďalšieho pochybnosti o nezáujatosti sudcu. Až v prípade, že by vzájomný vzťah sudcov prerástol cez rýdzo profesionálny rámec výkonu funkcie sudcu a nadobudol charakter bližšieho osobného vzťahu, išlo by o dôvod vylučujúci sudcu z prejednávania a rozhodovania sporu (viď napríklad rozhodnutia sp. zn. 1Nc/40/2014, 2Nc/8/2015, 3Nc/4/2016, 4Nc/6/2015, 5Nc/1/2015, 7Nc/53/2013, 8Nc/39/2014, 5Nc/2/2021).

16. Vzhľadom na vyššie uvedené a berúc do úvahy aj vyjadrenia sudcov Krajského súdu v Trnave, ktorí uviedli, že s otcom maloletej majú kolegiálny vzťah a mimo pracoviska sa nestretávajú, súd konštatuje, že samotná existencia kolegiálneho vzťahu medzi stranou sporu a sudcom, ktorému bola vec pridelená na rozhodnutie, nezakladá dôvod na vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania veci. Súd návrhu matky na vylúčenie sudcov Krajského súdu v Trnave Mgr. Fedora Benku, JUDr. Silvie Hýbelovej, Mgr. Kataríny Arnouldovej nevyhovel. Tvrdenia matky maloletej týkajúce sa vzťahu otca maloletej s kolegyňou Z.. Q. Z. nemajú pre rozhodnutie o vylúčení dotknutých sudcov Krajského súdu v Trnave žiadnu relevanciu. Rovnako tak argumentácia matky, ktorá uviedla, že už na súde prvej inštancie zo strany zákonnej sudkyne dochádzalo k sústavnému zvýhodňovaniu A.. S. M. ako sudcu - kolegu, nemá z hľadiska posudzovania o (ne)vylúčení sudcov odvolacieho súdu žiadny význam.

17. Toto uznesenie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.